

za samoobrazovanje Bilten društvena pitanja

Beograd, broj 3-4, 1. maj 2012. uciteljneznalica.org

UVOD UREDNIK Radništvo

„PROSTO su mi neshvatljive“ - da citiram mog prijatelja dr Božidara Jakšića, Sarajliju sa bg-adresom - „suze analitičara o nestajućoj srednjoj klasi, iako je valjda svakome jasno da ni nje ne može biti bez radničke klase, koja je u daleko gorem položaju, ali o njoj nema nijedne ozbiljne studije, nema rasprave, nema ideje da se od radnika, od rada, proizvodnje krene u obnovu društva.“ Jer, rad je izvor, a radnik tvorac celokupnog nacionalnog, društvenog i, sve više, prirodnog bogatstva! To nije Marksova izmišljotina, nego nalaz engleskog politekonomiste Adama Smita. Moj drug Karlo je samo rad i, naravno, radničku klasu, uz francusku politiku i nemačku filozofiju, postavio na mesto koje im u istoriji i stvaranju čovekovog sveta i njegovoj budućnosti pripada.

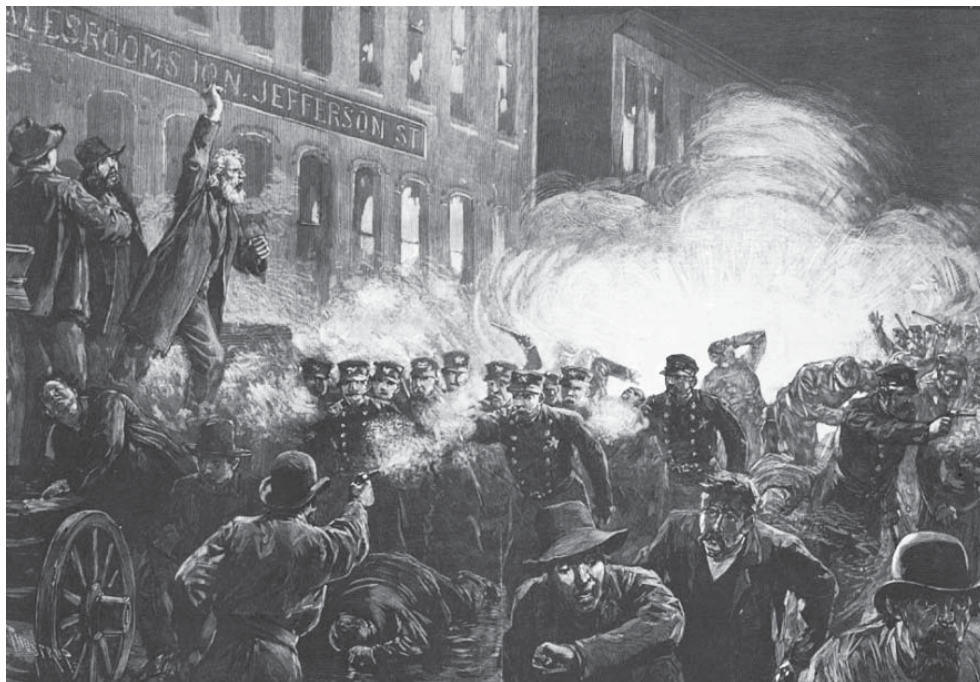
Nasuprot tokvilovskoj (i građanskoj) idolatriji srednje klase, istorija pokazuje - „zaboravili“ smo pritom, recimo, Eriha Froma i Vilhelma Rajha - da je srednja klasa uglavnom konzervativna i reakcionarna, komformistička i pasivna, pogotovo u prekretnim situacijama, a da bez klasnih, radničkih borbi ne bi ni bilo demokratije, da je radnička klasa stvarala demokratiju i da je ona njen temelj i garant! Otuda i Kapitalovi (i njegove kamarile) pokušaji epohalnog skrajnjavanja Rada i Radničke klase!

Usred smo jedne takve „epohe“! Dok su, uz ne malu pomoć socijaldemokratije, sve institucije socijalne države, države blagostanja, tzv. komunizma i socijalizma poražene, a neoliberalizam (p)ostao bez alternative, radnička klasa je deklasirana i u nikad gorjoj situaciji, posebno u tranzicionim zemljama. Dok su je dezindustrializacija i moderne tehnologije izbacile iz fabrika i oduzele „prirodno mesto“ organizovanja i otpora, moderne države su vladavinom prava, socijalnim dijalogom i malim akcionarstvom - sve sredstvima klasne dominacije buržoazije! - „kupile“ njenu pasivnost i socijalni mir. Poslednjih godina, godina globalne krize kapitalizma, radnička klasa (ponovo iz pozicije klase po sebi) počinje da shvata u kakvu je zamku uletela i pokušava se samoorganizovati i pronaći svoju politiku! Još je na ulicama...

Kakva doista mora biti radnička politika? Nova organizacija društva u čijem temelju je pitanje (društvene) svojine! Ponovna socijalizacija proizvodnje u čijem temelju je povratak radnicima viška rada (i vrednosti)! I, puna zaposlenost u čijem temelju je nova organizacija rada!

Materijalna snaga se bije materijalnom snagom, duhovna samo ovome pomaže, a ideje postaju materijalna snaga kad zahvate mase! Dotle, počnimo kao u Grčkoj, Španiji, Argentini...

Dragomir Olujčić Oluja



AKTUELNA TEMA

1. maj 2012. – Zatvoren krug

KAKO je počelo?

Godine 1886. stotine hiljada radnika diljem SAD su izašli na ulice i zahtevali Tri osmice: 8 sati rada + 8 sati odmora (kulture i zabave) + 8 sati sna! Naravno, i bolje uslove rada! Čikago je bio centar pokreta - radnici su u tom industrijskom gradu mesecima agitovali za osmočasovno radno vreme i, najzad, pod pretnjom generalnog štrajka ultimativno zatražili ispunjenje zahteva do 1. maja. Pošto država i poslodavci nisu uradili ništa, u subotu 1. maja u štrajku je bilo 50.000 radnika, još 30.000 pridružilo im se narednog dana. Čikaška industrija je bila blokirana!

Strah od nasilnih klasnih sukoba programirano je širen gradom (zna se i od koga), no nasilja nije bilo dva dana - sidikati su držali stvari pod kontrolom. Ali, u ponedjeljak, 3. maja, tuča izbija u „McCormick Reaperu“ između članova sindikata, koji su sprečeni da dođu na posao, i štrajkbrehera. Mnogobrojna policija, dobro naoružana palicama i vatrenim oružjem, brzo se umešala da bi navodno vratila red. Ubili su 4 člana sindikata, povređenih je bilo mnogo mnogo više. Besni zbog ovog policijskog zločina, grupa anarhista na čelu sa Avgustom Spajksom i Albertom Parsonsom pozvala je radnike da se i sami naoružaju i pozvala radnike u demonstracije na Trgu Haymarket sledećeg dana. U utorak, 4. maja, na trgu se okupilo samo 3.000 radnika i činilo se da će sve proći mimo. Ali, kako to obično biva, policijski agent, provokator baca bombu i ubija 7 i ranjava 67 policajaca.

Histerične gradske i državne vlasti pohapsile su osam anarhista, optužile ih za ubistvo, četvoricu osudile na smrt i pogubile 11. novembra 1887. Parson, Spajks i drugovi jesu zagovarali oružanu borbu i nasilje kao revolucionarne metode, tužnici nisu imali nijedan dokaz da su oni bacili bombu - pogubljeni su zbog svojih reči, ne zbog svojih postupaka!

Četvrt miliona ljudi postrojilo se duž ulica Čikaga, kojim je prolazila Parsonova pogrebna povorka, da bi izrazili posramljenost ovom sudskom farsom i solidarnost sa nepravredno pogubljenim radnicima.

Na Prvom kongresu Druge Internacionalne (1889) odlučeno je: „Prvi maj je zajednički praznik svih zemal-

ja, kada radnička klasa treba da manifestuje jedinstvo svojih zahteva i svoju klasnu solidarnost“. Od tada se svake godine demonstracijama obeležava tragični Hejmarketovski događaj kao dan međunarodne radničke solidarnosti i borbe protiv sistema potpune nejednakosti i nepravde kapitalističkog društva.

I na ovim našim prostorima prvomajska manifestacija radničke borbe i solidarnosti se brzo „primila“! U Zagrebu već 1890, u Ljubljani 1892, u Osijeku, Splitu i Sarajevu 1893...

U Beogradu su frenteri, tadašnji gastarbajteri, uz desetak domaćih šegrti i studenata, 1893. demonstrirali od Makedonske ulice do Košutnjaka, tamo mitingovali (i) protiv tadašnjih antiradničkih vlasti. Da podsetimo, Kraljevina Srbija je, poslednja u Evropi, donela Zakon o radu, tek 1906.

Prva u svetu seoska proslava Prvog maja se dogodila u Doboni, kraj Beograda, 1895.

U kraljevskoj Jugoslaviji su radnici nalazili načina da obeleže, najčešće štrajkovima, inače zabranjeni, međunarodni dan rad(nik)a.

Međunarodni dan rada u titoističkoj Jugoslaviji je bio državni praznik.

A, onda, u tranziciji, uz deklasiranje radništva, skrajnuta je i manifestacije njegove borbe i solidarnosti. Neoliberalizam drastično smanjuje radnička prava.

Danas, 1. maja 2012, stotine hiljada radnika u Madridu, Atini, Parizu, Berlinu, Londonu... demonstrira protiv redova za nezaposlene, novih reformi koje olakšavaju otpuštanje radnika i protiv smanjenja budžeta za zdravstvo i obrazovanje. Ne zaostaju ni u Moskvi, Tokiju, Seulu, Manili, Džakarti, Hong Kongu, Kuala Lumpuru... U SAD, „rodnom mestu“ praznika rada, više desetina hiljada radnika izašlo na ulice zahtevajući bolje uslove rada, osmočasovno radno vreme i borbu protiv ekonomske nejednakosti. I kao što to obično biva policija je intervenisala, do okršaja sa demonstrantima došlo je u Njujorku, Oklandu i Sijetu, uhapšeno je na stotine radnika...

Pa, 'ajmo, onda iz početka! 8 sati rada + 8 sati odmora (kulture i zabave) + 8 sati sna, bolji uslovi rada, radnička prava... Proleterci svih zemalja, ujedinite se!

SRBIJA Ka obnovi antikapitalističke tradicije

Radnici bi drumom, a sindikati idu šumom

TRADICIJA obeležavanja Prvog maja (tada seljačkoj) Srbiji ustanovljena je samo tri godine pošto je Druga Internacionala 1. maj proglasila za Međunarodni dan rada „kada radnička klasa treba da manifestuje jedinstvo svojih zahteva i svoju klasnu solidarnost“! Naime, u Beogradu je četrdesetak frentera, tadašnjih gastarbajtera (uglavnom u Zemunu, tada u Austro-Ugarskoj), i desetak domaćih šegrta i studenata 1. maja 1893. krenulo u protestnu šetnju od od Makedonske ulice - na tom mestu je danas Dom omladine Beograda - do Košutnjaka, gde je održan miting (i) protiv tadašnjih antiradničkih vlasti i zatraženo, pre svega, osmočasovno radno vreme. Jer, u Kraljevini Srbiji je eksploatacija ono malo radnika (šegrta i zanatlija) bila stravična, baš po svim „pravilima“ prvobitne akumulacije kapitala, dopunjena još patrijahalnom organizacijom društva. Štaviše, Srbija je, poslednja u Evropi, donela Zakon o radu, tek 1906.

Antikapitalistička tradicija

Dakle, prvomajsko „praznovanje“ je odmah počelo kao antikapitalističko, uspostavljena je, nasuprot Obrenovićevskoj i (nešto kasnije) Karadorđevićevskoj, druga Srbija koja je razvijala crvene zastave i stvorila Socijaldemokratsku partiju, predvođenu **Dimitrijem Tucovićem**, **Radovanom Dragovićem** i **Dragišom Lapčevićem**, radničku partiju značajnu i na evropskoj sceni. Praznik Prvog maja je, zahvaljujući radničkim (klasnim) borbama, postao sastavni deo svih tarifnih ugovora i bio proslavljan potpuno obustavom rada i u radnim danima, a radnici s ponosom pripadali ideji borbe radnika za svoja prava.

Prvobitna akumulacija kapitala nije mimošla ni selo i seljaštvo, pa nije slučajno da je prva u svetu seoska proslava Prvog maja održana u Doboni, kraj Beograda, 1895.

U Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca borbena, antikapitalistička tradicija 1. maja je, i pored ogromnih žrtava, samo učvršćena! Kada je njihova partija, Komunistička partija Jugoslavije, posle fantastičnog uspeha na izborima 1920. godine - pobedila u svim gradovima, uključujući i Beograd - bila zabranjena (zabranjen je 1. maj), radnici su u ilegali obeležavali svoj praznik, često organizujući na taj dan i štrajkove, i nastavljali borbu za svoja prava. U toj borbi padale su žrtve, radnici su kao neprijatelji države, poretka buržoaske diktature, hapšeni, prebijani i mučeni, suđeni i zatvarani, a bilo je i mnogo ubijenih radnika. Husinski rudari, Labinska republika, generalni štrajk protiv intervencije kraljevske vojske protiv Mađarske revolucije...

I u Kraljevini Jugoslaviji, posle uspostavljanja Šestojanuarske diktature, kada su fašizam i nacizam dominirali evropskom (i svetskom) scenom, radnici su, pored svojih borbi, zajedno sa svojim drugovima u svetu, bili i najbrojniji, i prvi u redovima antifašističke borbe. Legendarna je borba radnika sveta, Srbije i Jugoslavije za opstanak **Masarikove** Čehoslovačke, a protiv Minhenskog sporazuma Čemberlen-Hitler kojim je engleski premijer „prodao“ Čehoslovačku „za kilo mesa“! O internacionalnim brigadama u Španskoj rev-



oluciji malo je prostora ovom prilikom!

Stoga je sasvim normalno da su se radničke borbe, čim je počeo rat, ulile u narodnooslobodilački rat! Iako je seljaštvo činilo većinu partizanskih jedinica, radnika (studenata i intelektualaca) je u odnosu na njihov ideo u stanovništvu bilo najviše, pre svega u rukovodstvu NOP-a. I za vreme rata radnici su štrajkovali - u Boru, Trepči, Tuzli, Zadru, Mariboru...

Državni praznik

Posle pobede u ratu prešlo se na „socijalističku izgradnju“, izgradnju radničke države, ubrzo je proklamovano samoupravljanje, a borbe radnika za svoja prava dobijaju drugi karakter - antikapitalistička borba prerasta u borbu za socijalističku izgradnju. Prvi maj postaje državni praznik, koji se proslavljao dva dana, sa sve paradama, predstavljanjem uspeha radničke klase i uz pesmu: „Da nam živi, živi rad...“ Samoupravljanje nošeno entuzijazmom i (polu) oslobođenom energijom, pre svega, radništva postiže u početku velike rezultate. U Kragujevcu, na Prvom kongresu samoupravljača, 1957, radnici su zatražili da ceo društveno-politički sistem bude sagrađen po samoupravnom principu, a da vrhovnu vlast u zemlji ima Kongres radničkih saveta. Državno i partijsko rukovodstvo se uplašilo radničke snage i radničkih zahteva i manipulacijama i propagandnim trikovima, koristeći i „zakonska“ sredstva (na primer, Zakon o udruženom

radu) samoupravljanje svelo na puku formu. Ostavljeni su samo primarni oblici u fabrikama, institucijama i ustanovama, a svaku drugu vlast su preuzeli država i partija.

Radnici su brzo odgovorili, već 1958. godine. Štrajkom rudara u Trbovlju počinje štrajkački pokret koji je sve vreme postojanja Jugoslavije drmao zemljom i terao rukovodstvo da izmišlja nove i nove „samoupravne“ trikove. Na žalost, štrajkački pokret nikad nije uspeo da bude jedinstven, sinhronizovan...

Tranzicioni prelom

Padom Berlinskog zida i raspadom tzv. realsocijalističkog sistema, uključujući tu i jugoslovenski, radnička klasa je, zajedno sa Prvim majem, skrajnuta na margine društva. Obnova kapitalizma u Srbiji (i Jugoslaviji) počela je, još u doba **Ante Markovića**, a zamajac dobila u vreme **Zorana Đinđića**, ukidanjem društvene svojine, odnosno oduzimanjem imovine radnicima koji su je svojim radom stvarali decenijama, dakle ozakonjenom pljačkom, otimačinom, nasiljem... Sve to „uz (ne) malu pomoć prijatelja“ iz državnih, i nezavisnih sindikata koji su, baveći se radničkim manekenstvom, postali kolaboracionisti antiradničke politike države. O tome najbolje svedoče izveštaji Saveta za borbu protiv korupcije Vlade Republike Srbije, koji je vodila pokojna **Verica Barać**, svedoče i primeri borbe radnika „Jugoremedije“, „Srboleka“, „Prosvete“, Instituta za srna žita, Veterinar-



skog zavoda, „Trudbenika“ i mnogih drugih. I, šta smo dobili tranzicijom? BDP na nivou iz 1970, produktivnost rada i zaposlenost iz šezdesetih, budžašto rasprodane fabrike, uništena svetski značajna preduzeća, egzoduz mladih u svet, sve starije i bolesnije stanovništvo...

Šta da se radi?

I ovogodišnji Prvi maj proći će kao i ranijih godina, čak i gore! Tu nije pomoglo ni „opasuljivanje“ **Nebojše**

Popova. Neće biti čak ni „tranzicionih“ prvomajskih šetnji od bivšeg Doma sindikata, današnjeg simbola korupcije i nacionalističke i antiradničke politike srpske buržoazije. U „velikim“ sindikatima smatraju da nema šta da se proslavlja i tručaju o reformama i fleksibilizaciji rada, nema čak ni prvomajskih proglašenja, odbijajući ono što je i zamišljeno obeležavanjem Međunarodnog dana rada: borbu za radnička prava i solidarnost sa svim „prezrenim na svetu“.

Na istoj strani su i sve partije, bilo pozicione, čak i opozicione, uključujući i one „levičarske“.

Protestnim skupovima 1. maj će obeležiti samo Udruženi sindikati „Sloga“, Novi sindikat zdravstva i Policijski Sindikat Srbije, ASI, radnici „Jugoremedije“ svojim Prvomajskim festivalom i mnoge grupe radnika i njihovih prijatelja udruženih u zajedničkoj veri da će se vreme „radničke moći“ vratiti!

Pa, 'ajmo onda iz početka: osmočasovno radno vreme, bolji uslovi rada, novi sindikati, pa radnička partija i borba za povratak viška rada i viška vrednosti u ruke njihovih tvoraca, svih radnika sveta, pa radnička vlast...! **Dragomir Olujčić Oluja**

KOSOVO

Uglavnom radno

Mediji, pre svega agencije, iz Srbije izveštavaju o obeležavanju Međunarodnog praznika rada samo na severu Kosova, a u ime njegovih građana govori ministar u Vladi Srbije za Kosovo i Metohiju **Goran Bogdanović**. Tako saznajemo da Prvi maj građani provode radno. U Kosovskoj Mitrovici teško se primećuje da je neradni dan, većina preduzeća i privatnih radnji je otvorena, a samo je manji broj građana prvomajski dan proveo pored jezera Gazivode. Praznik neradno obeležavaju zaposleni u državnim institucijama i radnici u javnim preduzećima i ustanovama. Ministar Bogdanović ukazao je, pak, na težak položaj radnika na Kosovu sa veoma malim primanjima i na ogroman broj radno sposobnog stanovništva bez posla. „Imamo ogromnu stopu nezaposlenosti, ogromnu socijalnu nesigurnost koja preči da destabilizuje južnu pokrajinu“, upozorio je Bogdanović.



Crvene zastave opet bez vjetra

MNOGI uvjereni komunisti 1990. godine su pobjedu nacionalističko-kapitalističke opcije na aprilskim izborima, oživotvorene u HDZ-u, dočekali sa cinizmom. Dok su njihove kolege tada, u obećavajućem početku stravičnih devedesetih, u tvornicama slavili pobjedu „naših“, zvučali su jednostavno kao loši gubitnici. Upozoravali su, naime, da je, barem kad se tiče onih koji su je svojim glasovima mahom omogućili, postignuta pobjeda itekako - pirova. „Plakat ćete vi još za socijalizmom. Nema sistema u kojem će radnik biti toliko zaštićen kao dosad“, znali su govoriti kolegama koji su s dva podignuta prsta oduševljeno nazdravljali pobjedi. Priča danas, međutim, ne zvuči ni izbliza ciničnom. Naime, živimo je već dva desetljeća i mnogi će, od onih koji žive od svog rada, zažaliti za društvenim uređenjem u kojem su se posao i mjesto za stanovanje tretirali i u praksi kao osnovno ljudsko pravo. Doduše, neka druga ljudska prava su pritom bila sustavno ignorirana (sloboda govora, primjerice), a korumpirani socijalistički sustav, nesposoban za tržišnu utakmicu i opterećen neriješenim nacionalnim odnosima zaslužio je nestao s povijesne pozornice.

Radnici, pa resursi

Ostali su, međutim, ljudi. Ostali su radnici, koji su u naredna dva desetljeća, gledano ekonomski, od socijalističkih samoupravljača, preko djelatnika, „avanzirali“ do - resursa, doduše humanog, odnosno socijalnog. Običnog inputa u proizvodnji, smetnje u maksimizaciji profita mudrog vlasnika, stranog ili domaćeg, posve je svejedno. I jedno je posve sigurno: i ovogodišnji Praznik rada bit će obilježen žalopjekom o situaciji u koju je radništvo dovedeno, a povremeno i s nostalgичnim prisjećanjem na „doba mraka“. Od žalopjoki i kukanja za prošlim vremenima radništvo danas, u nekonkurentnoj i skoro europskoj Hrvatskoj, neće moći preživjeti. Moći će, zagwarantirano, bar još neko vrijeme, tek možda relativno teško živjeti od svog rada i od mjera kojima aktualna vlast pokušava oživjeti gospodarstvo umrtvljeno mnogočim, ali najviše zapanjujućim nedostatkom bilo kakve ideje bivše vlasti o tome kako spasiti zemlju u okruženju goleme svjetske



krize (osim ako kao ideju nećemo priznati onu Sanderovu otprilike tri godine: da jednostavno zbrise s broda koji je ušao u oluju, nakon što je neminovni dolazak iste dobrih godinu, godinu i po dana ustrajno ignorirao). Da bi se situacija barem malo popravila onima koji plaću rastežu kroz mjesec (ako su sretni da je još imaju) trebat će, osim sreće, vremena i strpljenja. Čega je sve manje. No, kakva je alternativa radničkoj klasi danas u Hrvat-

skoj? Koje su to zastave iza kojih može stati, ujediniti se, kao što je pisalo na nekom davnom barjaku i pokušati izboriti za bolji život sebi i svojoj djeci? Odgovor na ovo pitanje je prilično obeshrabrujući.

Loša maćeha

Za početak, sindikati. Dramatičan je način na koji su sindikati uspjeli zaraditi mrvicu povjerenja radništva, čije bi interese trebali štiti, i kako su ga brzo proćerdali. Radi se, naravno, o iznenađujuće uspješnom skupljanju potpisa za referendum o predloženim izmjenama Zakona o radu. No, povjerenje skoro 800 tisuća ljudi sindikati su vrlo brzo potrošili u dogovorima s Vladom Jadranke Kosor, koja je već tad, krajem 2010. godine, bila što se tiče gospodarstva sposobna jedino odbrojavati dane do kraja mandata i moliti Boga za što ljepše vrijeme kako bi turizam još jednom spasio državu od flerta s bankrotom (čemu je Svevišnji uslišio, dvaput). Uglavnom, u Hrvatskoj danas poput šale, ili kletve, zvuči uzrečica koja poručuje „dabodga ti sindikat pomagao“. I to se neće još dugo promijeniti. Što se institucionalne političke oporbe tiče, HDZ je, jasno, potpuno izvan igre. Stranka je u takvom previranju i u takvim problemima sudske prirode da uopće nije izvjesno što će s njom biti narednih mjeseci i godina. No, taman da su u najboljoj formi, radi se o, je li, HDZ-u, stranci koja je dosad itekako bila loša maćeha bilo kojem radničkom pravu. A na vlasti su proveli – 18 godina. Laburisti su, međutim, stranka koja bi svakako trebala još narasti na krilima radničke potpore. Anketno treća

stranka u zemlji ima itekakav prostor za rast, jer riječ „reforma“ uglavnom ne zvuči dobro za proleterski standard. Ukoliko budu pametno odigrali svoju oporbenu ulogu (a dosad su u tome bili prilično solidni), mogli bi doći i u poziciju da sudjeluju u vlasti, ali - što onda? Sudar s realnošću uvijek je teži nego što se to da naslutiti iz oporbene pozicije, uglavnom lišene neke posebne odgovornosti.

Ljevičarski trend

Dakle, radnicima su u najbolju ruku zagantirani mali pozitivni pomaci u narednih godina. Što, u situaciji visoke neza-

„Radna“ proslava pre 1. maja

U Podgorici je, u subotu, 28. aprila, da bi se izbegao „praznični odmor“, počelo „radno“ obeležavanje Međunarodnog dana rada - održani su protest zbog teškog socijalnog i ekonomskog stanja u zemlji, na kojem je premijeru Igoru Lukšiću postavljen rok od 10 dana da podnese ostavku, i protestna šetnja nazvana „Obilazak stubova sistema“, a najavljena je serija protesta odmah iza praznika. Protestu, koji su organizovali Unija slobodnih sindikata (USS), Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS) i Studentska unija (SU), prisustvovalo je oko 10.000 građana.

Oni su, nakon protestnog skupa, prošli pored „stubova sistema“ koji ne rade u interesu građana, nego u interesu grupe ljudi na vlasti. Pogrdne riječi i zvižduke učesnici protesta uputili su prilikom prolaska pored državne televizije, redakcije „Pobjede“, Agencije za nacionalnu bezbjednost, Ministarstva unutrašnjih poslova, zgrada Predsjednika, Skupštine, Centralne banke i Tužilaštva, a obilazak su završili ispred nove zgrade Vlade, gde su se organizatori obratili okupljenim građanima. Učesnici su nosili transparente na kojima je pisalo: „Da ste vuci najeli biste se, da ste ljudi zastiđeli biste se“, „Ostavke“, „Ko se boji Mila još“, „Džemperaši još ste mafijaši“, a bilo je i vulgarnih poput: „Jebete li što osim nas i zašto ne“.

Na protestu je ocenjeno da Vlada Crne Gore ne radi u interesu građana, nego u interesu tajkuna i organizovanog kriminala. „Lukšić treba da ode zato što je umesto građana prihvatio zagrijaj organizovanog kriminala. Ako Igor Lukšić ne podnese ostavku u roku od deset dana, doći ćemo da blokiramo Vladu, jer ona mora da stane da bi Crna Gora krenula“, poručila je izvršna direktorka MANS-a Vanja Čalović.

Organizatori skupa pozvali su okupljene na građansku neposlušnost, jer, kako su naveli, izvršna vlast ne radi u njihovom interesu. U Crnoj Gori je nakon Nove godine došlo do poskupljenja struje i akcizne robe, a benzin se prodaje po rekordnim cenama, što predstavlja novi udar na standard građana. Građani strahuju da, nakon poskupljenja goriva i struje, postoji opasnost od povećanja cena ostalih proizvoda i usluga, kao što se to već desilo sa akciznom robom. Poručeno je i da će 15. maja biti organizovan novi protest ukoliko vlada do tada ne podnese ostavku.

„Okupili smo se ovdje, zato što nemamo ni plata ni platu i ne mogu da nam kažu da smo se okupili zato što je trend i zato što to svi rade u Evropi. Đukanovića će zapamtiti, jer se obogatio na račun naroda, što je zatvorio fabrike, uveo drogu u škole, a mafiju u državu, a Lukšića da je kupio donje gaće i čarape od državnih para“, rekao je Janko Vučinić, predsjednik sindikata „Željezare“. Prestavnici studenata su, takođe, zatražili ostavku Vlade, jer sa ovakvom Vladom za mlade ljude nema perspective, ni za sadašnje ni za

buduće generacije. Iz više gradova u Crnoj Gori za sve građane, koji su želeli da učestvuju u protestnoj šetnji, bio je organizovan prevoz do Podgorice. Protestna šetnja i skup, inače treći protest građana nezadovoljnih teškim socio-ekonomskim stanjem u Crnoj Gori, protekli su bez incidenata, a na prilazima gradu i oko državnih institucija bile su pojačane policijske patrole. Premijer Lukšić, pak, nije ostao „dužan“ - više puta je poručio da vlada svoj posao radi najbolje što može, a najavu protesta na kojima će se tražiti njegova ostavka okarakterisao je odrazom demokratskog sazrevanja crnogorskog društva.

Dodao je još da će građani Crne Gore na narednim parlamentarnim izborima imati priliku da ocene rad aktuelne izvršne vlasti. Vlada Crne Gore usvojila je nedavno rebalans državnog budžeta i predložila parlamentu njegovo usvajanje, kao i set mera štednje u cilju prevazilaženja ekonomske krize u toj državi. Javila se i „treća strana!“ „Nakon dužeg insistiranja dobili smo potvrdu iz kabineta premijera Igora Lukšića da ćemo se sastati osmog maja“, saopštio je generalni sekretar Saveza sindikata Crne Gore Zoran Masoničić.

Ova sindikalna centrala ne planira proteste povodom prvomajskih praznika, a najavljeno smanjenje nekih troškova i opozivane korisnika mobilnih telefona, koje najavljuje Vlada radi punjenja budžeta, ne smatra dobrim rešenjem. „Otvaranje novih radnih mjesta i pokretanje proizvodnje, kao i oprezivanje luksuza, po nama je način prevazilaženja krize. Lüksuz nijesu mobilni telefoni, nego je luksuz posjedovanje više stanova, kuća i skupocjenih automobila određenog broja pojedinaca i to treba opozerezovati na adekvatan način. Neophodna je i izrada socijalnog kartona o kojem Savez sindikata govori godinama. Taj socijalni karton spriječio bi da pojedinci, a takvih primjera ima žalost dosta, koji posjeduju džipove vrijedne desetine hiljada eura, ostvare pravo na socijalnu pomoć“, rekao je Masoničić.

Ipak, iako u SS CG smatraju da je nezadovoljstvo većine građana zbog teške materijalne situacije opravdano, oni i dalje prednost daju dijalogu sa Vladom, a ako ne bude pomaka nakon razgovora sa premijerom, ne isključuju mogućnost organizovanja protesta. Predstavnici druge sindikalne centrale, Unije slobodnih sindikata, na pres konferenciji koju su organizovali na ulici ispred zgrade Vlade Crne Gore, najavili su novi protest u centru Podgorice 5. maja, koji će se održati pod sloganom „Vrijeme je!“ Paralelno sa skupom u Podgorici, u nekoliko gradova - Pljevljima, Beranama i Cetinju - po nekoliko stotina građana izašlo je na ulice da izrazi svoje nezadovoljstvo zbog teškog materijalnog stanja u kojem se nalazi većina građana Crne Gore. Milan Popović, Podgorica



Vreme je za revolt!



SLOVENCi su uvek bili ozbiljni i temeljni, to su i danas! Već mesecima, posebno otkada je otkriveno da je i njihovu zemlju spopala SEKA, Sloveniju potresaju velike rasprave o korenima i uzrocima krize, kao i mogućim izlazima i subjektima društvenih promena, a Prvi maj je pripreman i obeležen isključivo službeno: nema se vremena za gubljenje! Ipak, ova dva, iako paralelna, procesa ne mogu se razumeti jedan bez drugoga.

Postavimo sva revolucionarna pitanja...

Centralni zahtev rasprava je okupljanje različitih društvenih grupa oko najmanjeg zajedničkog interesa i stvaranje kritične mase za otpor globalnim (i lokalnim, naravno) vladarima sveta, eventualni otklon od neoliberalizma i radikalne društvene promene! Pratećih pitanja - pripremni i eksplikativni, ali i retoričkih - ima mnogo. Da li je vreme revolucija u Evropi završeno? Da li je pojam klasne borbe iz druge polovine 18. stoleća i prve polovine 19. veka, pošto su Francuska

revolucija 1789. i istovremena industrijska revolucija u Engleskoj preobrazile svet, samo istorijski, neprimeren za današnje vreme? Da li je „ancien régime“ napravljen tako, kao što zahtevaju vodeći politički službenici kapitala, u nas razni Šusteršiči i podobni neo/liberali (uglavnom sa državnih univerziteta), koji se nikada nisu izdignili iznad (svog) srednjeg sloja, da klasnu borbu uništi?

Da li je, gledano post festum, lako razumeti „male ljude“, dok se susreću sa naglo obogatelim, kako se biju po glavi, jer nisu znali iskoristiti pogodnosti tranzicionog preloma, i tu „nesreću“ pokušavaju nadoknaditi političkim funkcijama, „savetničkim“ ugovorima sa državom i državnim preduzećima, članstvom u nadzornim odborima, zapošljavanjem rođaka i prijatelja i kakvim god podobnim oblicima kupovanja socijalnog mira? Ili je, pak, „ancien régime“ sindikalna i druga odbrana pogodnosti socijalne države iz vremena socijalizma i hladnog rata, kada su (i) na Zapadu, u strahu od širjenja revolucije, bili prisiljeni poštovati radničke

zahteve i sindikate?

I odgovori su različiti, ali dominira jedan! Vrednosti nužne za današnje promene upravo su one koje su bile pogon francuske revolucije. Solidarnost i jednakost su one vrednosti kojih su se političke elite odrekle da bi od služenja narodu prešle u službu kapitala, pre svega finansijskih oligarhija i finansijske industrije, te uz njihovu pomoć sebi podredile državu, narod i ekonomiju, i vrednosti koje su, istovremeno, zbacile sa svog radnog stola i na oltar postavile boga kapitala. To nas je dovelo do te da je danas za finansiranje vladavine finansijskog kapitala potrebno izdvojiti najmanje 15 odsto društvenog proizvoda. Takav rast finansijskog sektora nas je uvalio u krizu, a njeno produžavanje nas ubacuje u apsurd da moramo trošiti još više i više i još više i više uništavati prirodne izvore. Na kraju, teorijski i praktično je lako dokazati, celokupan društveni proizvod odlaziće za servisiranje finansijske industrije. Pravo samoubilačko ponašanje!

Pošto su enormno povećanje zaduživanja i zaduženosti

(„dužničko ropstvo“) usled rasta „akumulacije“ u finansijskom sektoru posledica ekonomskog modela i modela raspodele po kojima su namena i cilj društvene reprodukcije povećanje profita, a ne zadovoljavanje potreba čoveka, što je prirodna funkcija ekonomije, odgovor na pitanje kakve su nam strukturne promene potrebne je i jednostavan, i jasan po sebi! Potreban nam je model raspodele kojim bi se tok društvenog novca iz finansijske industrije preusmerio u javne finansije. Samo 20 odsto „akumulacije“ u finansijskom sektoru dovoljno je da se podmire svi budžetski manjkovi evropskih država. Jednostavna istina i jednostavno rešenje: Potrebna je drugačija politika, ona koja bi služila ljudima a ne kapitalu.

Da li ćemo do toga doći novom revolucijom ili će civilno društvo i razumni deo građanstva to napraviti u procesu izbora zasad je samo - retoričko? - pitanje! Moguće je u Sloveniji, po Zakonu o izborima, to obaviti pomoću građanskih lista, ali ne onakvih kakve su za sebe organizovali tajkuni Virant i Jankovič. Ili...?

... i službene proslave

Govoreći na prvomajskoj proslavi na Javorovici kod Šentjemeja pred 5.000 ljudi, predsednik Danilo Tirk je pozvao sindikate i Vladu da se što pre dogovore o merama štednje i u pregovore uključe poslodavce, ali ne i političke partije. „Svaki odgovorni član društva zna da bez dobre privrede nećemo imati dobru i socijalnu državu, a istovremeno svaki odgovorni član društva zna da bez dobrog školstva, zdravstva, bez brige za penzionere, bez brige za mlade i bez dobre državne uprave nećemo imati ni dobru privredu“.

Tirk je istakao da „radnik ne može biti samo trošak ili usluga, rad i radni čovek jesu i ostaće vrednost“.

Gradonačelnik Ljubljane i predsednik stranke Pozitivna Slovenija Zoran Janković, na Prvomajskom skupu na brdu Rožnik, rekao je da svakom radniku treba obezbediti da radi i da živi od svog rada. „Da li se još usuđujemo reći: Radu čast i vlast“, zapitao je on.

Janković je podržao sindikalnu borbu i osvmuo se na vladine mere, za koje je rekao da nisu „mere štednje nego mere za uništenje“. On je naglasio da neko ljude deli „na one koji čine privredu i one koji su samo nepotreban trošak“, kakvima smatraju dobre radnike u javnom sektoru.

Gorazd Suhodolnik, Ljubljana

Sirotinjski praznik

SAMO u bivšim zemljama socijalizma, pa tako i u nas, u Bosni i Hercegovini, 1. maj se naziva praznikom. To je, inače, već 123 godine dan u kojem se radnici širom svijeta žučno obrušavaju na svoje gramzive gazde i nepravedne državne gospodare. Samo u nas takva tradicija nikako da zaživi. U predratnoj eri prvi majski dan kićen je stvarnim ili tobožnjim uspjesima radničke klase, provodio se na javnim proslavama, često i turistički u inostranstvu. I, pevalo se: „Da nam živi, živi rad...“ Bez obzira kako stvarno živi radni čovjek.

I svih ovih tranzicijskih godina ovaj je datum jednako praznjikav, značajan samo po kalendarskoj oznaci - neradni! Pa se može besposličariti ili kraj rječice zavrtjeti janje ili raspaliti roštilj. Više novčanik ne dopušta, u bjelosvjetski provod idu samo političari, gazde i direktori. Svijest o svojoj bijedi kod naših radnika je izrazito zakržljala, ponajviše zaslugom potkupljivih sindikata i prevrtljivih ljevičarskih stranaka. Radnici su njihovi konji za jahanje, koje oni, sve se u njih zaklinjući, neprestano magarče i varaju, od jednoga do drugoga Prvog maja.

Problem je, dakako, što ogromnoj radničkoj masi, nakon što se namire državnim poreznicima i kapitalističkim vlasnicima, na stol dotekne tek kora suhoga kruha. Još je veća nedaća, međutim, što se taj nasanjani društveni sloj od toga gotovo i ne brani, čak ni povišenim glasom, pa ni prilikom svoga tobožnjega praznika.

Dok je tako, 1. maj će biti samo neradna milostinja za sirotinju, ništa više od toga.

Danas se u BiH, koja se ne priprema za bog zna

kakve spektakularne promjene poput susjednih država, i Prvi maj proslavlja u skladu sa tom sveopštom nonšalancijom. Nema izbora, nema EU, a nema zajedničkih nakana ni u vezi sa tim čega nema. U polovini države koja se zove Republika Srpska kazali fino ljudima, onako zvanično, „zakonski“, da se minulog ponedjeljka ne radi, pa svi imaju punih pet dana fraj. Odradiće se nekad, šta ima veze. U drugoj polovini, tzv. Federaciji, nisu kazali ništa, neka se svako snalazi sa svojim poslodavcem, pa što mu bude. Ljudi se, naravno, uglavnom snašli i opet ispalo, put pod noge od petka do četvrtka. A na tim putovanjima - što po zemlji, što po najbližem inostranstvu - raznih nestašluka koliko hoćete.

Prvomajske praznike „radno“ je, odnosno štrajkom, obeležila samo Granična policija! Štrajkači se protiv najavljenom smanjenju plata za 4,5 postotaka zbog ušteđa u budžetu. „Izražavamo ogorčenje činjenicom da aktuelna vlast nije imala razumjevanja za opravdane i zakonom utemeljene prijedloge Sindikata GPBiH“, izjavio je potpredsjednik ovog sindikata Sveljad Hofman u Sarajevu.

„Štrajk Sindikata Granične policije zbog ovakvog odnosa vlasti bit će gruda koja će pokrenuti lavinu štrajkova i drugih sindikata u BiH“, rekao je Hofman na konferenciji za novinare. Pri tome, dodao je, Sindikat Granične policije ima podršku drugih sindikata koji najavljuju slične mjere.

Kad smo već kod granica, evo i „mog slučaja“ sa Hrvatskom koja se sva naperila u dokazivanju spremnosti za EU, kako na granicama, tako i unutra, kad već stignete gdje ste naumili: sistem pritiso sa svih strana! Povijesna uljudba polako popušta pred administrativnom ukrudbom što sve skupa, mora se priznati, nije nezanimljivo za promatranje sa strane. Mnogo toga od prije definitivno odlazi u prošlost kao što se mnogo toga novoga naslućuje na različite načine. I reakcije su raznolike.

Dobronamjernom promatraču ne može promaći na granicama - prošao sam ih stjecajem okolnosti minulih dana desetak puta na južnoj, sve debljoj međi između novog Zapada na jugu i starog Istoka na tom istom jugu - kako se ovaj sudar drugačije prelama u glavama ljudi koji su do jučer bili jedno, i ovih novih taze uniformiranih klinaca koji za ono jučer znaju tek sa televizije i iz priča o „njima“ i „nama“. Ako hoćete bukvalnije, kada je o granicama riječ, mislimo na nove pogranične policajce, očigledno tek istrenirane golobrade evropske školarce, važne, striktno i revnosne, i kraj njih na iskusne, ležerne i mnogo „nijansirane“ carinike spremne da u novu striktnost unesu i potrebnu osjetljivost za činjenicu da smo, ipak, svi skupa, ljudi od krvi i mesa. Uključujući i malo mesa u gepeku za prvomajski roštilj. Ako zadovoljava standarde, naravno!

Dragan Azis, Goražde



Živeo Prvi maj – Za novu radničku partiju, za dostojanstvo rada!

Danas se pridružujemo milionima radnica i radnika u svetu i slavimo Međunarodni praznik rada!

OVAJ dan nas podseća na istorijsku borbu radničke klase za njena osnovna prava. Prvog maja 1886. godine masa je u Čikagu izašla na ulice, nakon višenedeljnog štrajka, da se izbori za osmočasovni radni dan. Borba za taj zahtev trajala je godinama unazad, a na stotine hiljada ljudi štrajkovalo je pre izlaska na demonstracije.

Policija je nakon tri dana otvorila vatru na radništvo i ubila četvoro, a ranila mnogo više. Par dana kasnije, pokušaj održavanja javne komemoracije za ubijene u hodu je zabranjen. Neko je bacio bombu na policiju, koja je ponovo reagovala siledžijski i ubila jednog radnika. Nikada nije utvrđeno ko je bacio

bombu, ali je optuženo osmoro ljudi, od kojih je samo jedan bio prisutan kada je bomba bačena. Nedugo zatim, osuđeni su na smrt.

Tazbivanja simbolizuju sudbinu radništva širom sveta. Radništvo stvara najveći deo robe i usluga u društvu, ali zauzvrat dobija samo koliko mu je potrebno da preživi – pa često ni toliko. Kada se pobuni protiv takvih uslova, radnička klasa se suočava sa surovom državnom represijom i medijskom hajkom.

Danas je jaz između radnog naroda i državnih institucija dublji nego ikada. Kapitalizam je doveo narod u takvu bedu da je milione uspeo da uvuče u kreditno ropstvo. Sada pokušava da unovči taj odnos. Socijalnog dijaloga više nema čak ni u Evropi. Vladajućim krugovi ponovo započinju klasnu ofan-

zivu i uništavaju sve demokratske i socijalne tekovine radničkih borbi u proteklih stotina godina.

Ali, širom sveta se diže i buna protiv diktature kapitala: na glavnim trgovinama svih mediteranskih zemalja narod se okuplja i traži „pravu demokratiju“. Masovni štrajkovi koče državnu ofanzivu. Vladajuća klasa je do te mere besna da pušta i fašiste sa lanca i pokušava da „zavadi pa vlada“ među potlačenicima: deli nas na muškarce i žene, crne i bele, hrišćane i muslimane, gej i strejt.

Sve to vidimo danas i u Srbiji, gde nam je ponovo dato da biramo između stranaka koje se takmiče oko toga koja će da nas više zaduži i koja će više da nas bije. Oni koji sebe nazivaju prijateljima naroda i levičarima već su pokazali na vlasti da ne dolaze u preduzeća kada je štrajk

da pomognu radništvo, već poslodavce. I pored sve demagogije, oni šalju policiju na narod, a ne na one koji su narod osiromašili.

Vreme je da odbijemo političku elitu i presečemo sa dužničkom ekonomijom. Vreme je da se setimo korena Prvog maja i da pođemo nezavisnim putem: da solidamo stanemo jedni uz druge kada smo u borbi – na radnom mestu, na fakultetima i ulicama – da branimo naše pravo na protest, da iz naših borbi izgradimo partiju koja će da bude odgovorima isključivo pokretu, da stanemo rame uz rame sa narodima koji ustaju širom sveta, da vratimo dostojanstvo svetu rada, da stavimo čoveka iznad profita!

Beograd, 1. maj 2012.

Marks21

Antikapitalistički Prvi maj!

POZIVAMO vas da nam se pridružite u utorak, prvog maja, u 14h na Trgu Marksa i Engelsa (Nikole Pašica) u Beogradu, na protestnoj antikapitalističkoj šetnji povodom međunarodnog Dana rada. Povorka će se od Trga kretati Bulevarom Revolucije, spustiti se niz ulicu Kneza Miloša, a zatim završiti šetnju na Terazijama.

Obeležavanje Prvog maja, borbenog dana solidarnosti proletarijata, koji nas podseća na herojsku borbu radnika iz Čikaga 1886. godine, u Srbiji je farsa već više od 60 godina. Tokom titoiističkog perioda Prvi maj je pretvoren u okoštalu ceremoniju koja je za cilj imala slavljenje režima i nije sadržala ni borbene, a kamoli revolucionarne elemente. Nakon promene sistema, antikomunizam vladajućih klasa je postao očigledan, pa je sve što podseća na ideju levice gurnuto u zapečak, a obeležavanje Prvog maja je prepušteno žutim, sistemskim sindikatima koji su dali sve od sebe da celu stvar pretvore u sprdnju. Dok ASNS smatra da Prvi maj uopšte ne treba slaviti, s obrazloženjem da je u pitanju „komunistički praznik“, dotle SSSS i Nezavisnost kalkulisu sa njegovim obeležavanjem, menjajući lokacije, najavljujući pa negirajući organizovanje demonstracija i sl. U poslednjih nekoliko godina policijski sindikat „Sloga“, koji je nedavno potpisao sporazum o saradnji sa SPS-om, preuzeo je primat u mazaranju očiju radništva - pokušavajući da nas ubedi da će se za svoja prava najbolje izboriti saradjujući sa policijom i podržavajući kriminalce iz vlasti.

Svesni smo da nas zbog kapitalističke i antiradničke propagande na protestu neće biti mnogo, ali smo takođe svesni potrebe ustanovljavanja prakse obeležavanja Prvog maja onako kako dolikuje, kao i nužnosti raskida sa kriminalnim trgovanjem ovim praznikom od strane žutih sindikata. Ovaj protest vidimo kao prvi u nizu borbenih obeležavanja Prvog maja u Srbiji, s namerom da u perspektivi i kod nas na ulicama vidimo scene poput onih iz Atine, Berlina, Barselone i drugih gradova u svetu - scene radničke klase koja radikalno pruža otpor kapitalističkom sistemu.

Pridružite nam se u borbi!

Beograd, 26. april 2012.

Sekretarijat beogradske lokalne grupe

Anarhosindikalističke inicijative

Građanska čitaonica i Udruženje Ravnopravnost, obeležavaju 1. Maj projekcijom dokumentarnih filmova o radničkim borbama

Da nam živi, **Fest** živi rad

Od - 18 do +30
Ivan Zlatić, Pokret za slobodu

Jedno iskustvo
Branislav Markuš i Robert Fai, UGRavnopravnost
Makiš City
Ivana Todorović

Lopata je mala
Nemanja Babić i Romana Vujasinović

Kako je stožer obranio Petrokemiju
SkriptaTV (Hrvatska)

Bunt, moć, bunilo...
Rastko Popov



www.ravnopravnost.org

